

En dat Nederlanders op 4 mei nog steeds de doden uit de Tweede Wereldoorlog herdenken. Op de vervolgens vrijwel altijd volgende vraag van kinderen over het waarom, is Ten Hoope helder. Dat zou namelijk betekenen dat de Tweede Wereldoorlog de laatste oorlog op Nederlandse bodem is geweest. Dat we sindsdien vrede in West-Europa kennen.

Tegelijkertijd vindt Ten Hoope het tegenwoordig lastiger het "verhaal" over de oorlog over te brengen op jonge generaties. Het is moeilijk bij huidige scholieren "binnen te komen", het voor hen invoelbaar te maken. De oorlog is voor hen zo lang geleden. De eerste generatie is bijna uitgestorven, waardoor scholieren geen familielid meer hebben die hen het verhaal kan vertellen. Positief is daarom volgens Ten Hoope dat bijvoorbeeld het Verzetsmuseum in Amsterdam een junior-afdeling heeft ingericht. Zulke initiatieven zijn nodig om effectief de "boodschap" over te dragen.

Dubbel afscheid

2019 wordt voor Ten Hoope en zijn vrouw Anneke een dubbel afscheid. Ze vertrekken namelijk ook uit Ten Hoopes geboortehuis, dat tegelijkertijd de dienstwoning op de Eerebegravingplaats aan de

Eerebegravingplaats Bloemendaal infopunt

Zeeweg is. Eind dit jaar verhuizen ze naar het Noord-Hollandse Limmen. Dit 7.000 inwoners tellende dorp is eveneens een Zeeweg rijk. Wie Ten Hoope zal opvolgen, is nog onbekend. Onbekend is eveneens of Ten Hoope iets gaat doen met de schat aan informatie die hij meedraagt. Want dat werd ons tijdens het gesprek wel duidelijk. Sommigen hebben hem al de suggestie gegeven een boek te schrijven. Hij sluit dit niet uit. Gelukkig maar. Want het zou immers zonde zijn als zijn kennis verloren zou gaan.

Bovenstaande is een deel van het interview met de heer Ten Hoope. Het gehele interview vindt u op hannieschaft.nl.

4 mei 2019

Nationale Dodenherdenking op Eerebegravingplaats Bloemendaal

Op 17 april 1945 werd Hannie Schaft in de duinen van Overveen geëxecuteerd. Op 4 mei 2019 vindt de jaarlijkse Nationale Dodenherdenking plaats. Een herdenkingsbijeenkomst en stille tocht worden ook op en naar de Eerebegravingplaats Bloemendaal georganiseerd. Hierbij kunt u even stilstaan bij het leven en verzetswerk van Hannie Schaft en de overige slachtoffers die tijdens Nationale Dodenherdenking worden herdacht.

Meer informatie hierover kunt u vinden op:

<https://www.eerebegravingplaatsbloemendaal.eu/activiteiten/herdenkingen>

Op de ochtend van 4 mei worden kransen gelegd door de burgemeesters van de gemeenten

Bloemendaal, Zandvoort, Velsen, Heemstede en Haarlem en een vertegenwoordiger van Stichting 1940-1945.

Op 4 mei, tijdens de Nationale Dodenherdenking, vindt om 18.00 uur een herdenkings-bijeenkomst plaats in het gebouw van Publieke Werken, Brouwerskolkweg, Overveen.

19.00 uur start een Stille Tocht vanaf de watertoren aan de Zeeweg in Bloemendaal naar de Eerebegravingplaats. Daar wordt om 20.00 uur twee minuten stilte in acht genomen. Deze herdenking, met doorgaans duizenden belangstellenden, wordt georganiseerd door Stichting Nationale Herdenking te Bloemendaal.

Colofon

Nationale Hannie Schaft Stichting

Opgericht 3 juni 1996

Bewust worden door herdenken

Hannie Schaft – 'het meisje met het rode haar' – kwam in verzet tegen onderdrukking van anderen. Ze was een van de weinige vrouwelijke leden van het gewapend verzet en gaf op jonge leeftijd haar leven voor de vrijheid. Zij is een blijvende inspiratiebron voor allen die opkomen voor de vrijheid en strijden tegen onrecht, fascisme en racisme.

Vrijheid is nooit vanzelfsprekend. Het is de verantwoordelijkheid van ons allen om in verzet te komen tegen wie de vrijheid ondermijnt en mensen wil uitsluiten.

De Nationale Hannie Schaft Stichting wil de strijd van Hannie Schaft herdenken en bewustwording bij nieuwe generaties stimuleren. De stichting organiseert jaarlijks de Nationale Hannie Schaft Herdenking en de Hannie Schaftlezing.

Dank

De Stichting wordt financieel gesteund door de gemeente Haarlem, het Nationaal Comité 4 en 5 mei en uw donaties.

Samenwerking met

Bureau Discriminatiezaken Kennemerland
Landelijk Steunpunt Gastprekers WO II
COVVS

Ere bestuurslid

Paul Elsinga

Comité van Aanbeveling

Job Cohen
Jan Kamminga
Joost Röselaers
Bernt Schneiders
Mirjam Sterk
Sanne Vogel
Paul Witteman

Financiële bijdragen

IBAN NL93 INGB 0004 9782 29 t.n.v. Nationale Hannie Schaft Stichting Haarlem

Bestuur

Jeroen Pliester, voorzitter
Ivo Kuipers, penningmeester
Anneke Burger-Tebbens Torringa, secretaris
Mieke Benda
Ron Hogenboom
Sophie Poldermans, communicatie
Frits de Vries

Secretariaat

Nationale Hannie Schaft Stichting
Postbus 3178
2001 DD HAARLEM
info@hannieschaft.nl

Website

www.hannieschaft.nl

Waarde lezers en waarde donateurs,

Het is al weer even geleden, maar wij kijken terug op een goed jaar en een betekenisvolle herdenking. Met vereende krachten zijn wij er in geslaagd Hannie Schaft op een mooie en indrukwekkende wijze te gedenken. Met dank aan velen! Niet in de laatste plaats u als donateur van wie er jaarlijks ook velen aanwezig zijn. Wij zijn bijzonder verheugd met uw loyale steun. Mede door uw enthousiaste reacties zijn wij ook gesteund in onze gedachte ons werk voor te zetten. Alles waar Hannie Schaft voor stond moeten wij door blijven geven aan volgende generaties. Het 'herdenken & inspireren' doen we op verschillende manieren. Zo zijn we aanwezig op diverse (nationaal en internationaal) herdenkings-

activiteiten, onderhouden we contacten met vele organisaties in het netwerk, ontplooiën we nieuwe activiteiten op social media (naast onze website). In het bijzonder zijn we samen met de gemeente Haarlem gestart met initiatieven richting het onderwijs. De Hannie Schaft-boom in het Kenaupark speelt hierin een prominente rol.

Al deze initiatieven vragen tijd en geld. Wij hopen dat wij ook dit jaar weer op uw steun mogen rekenen. Dank!

Ivo Kuipers

Penningmeester

Nationale Hannie Schaft Stichting

De kracht van het verschil

2019 is nu al een turbulent jaar te noemen. Een nakende Brexit, waarbij voorstanders en tegenstanders lijnrecht tegenover elkaar staan, wat zijn weerklank vindt tot ver over de grenzen van het Verenigd Koninkrijk. Maar ook een massamoord in ChristChurch, Nieuw Zeeland, van iemand, die het nodig vond om een 'daad te stellen' tegenover een gestigmatiseerde groep mensen, Moslims, die vredig bijeen waren in hun Moskee. Slechts korte tijd later gevolgd door een man in Utrecht, die juist de niet-Moslims als het Grote Kwaad ziet.

In het immense verdriet bleken wij allen een. Over grenzen heen, van leeftijd, achtergrond, religie en nationaliteit bleek gelukkig ook de veerkracht van de mens, waarbij velen opriepen tot eenheid, verdraagzaamheid en vredig samenleven.

Label de verschillen

Helaas is er een klimaat, opgebouwd in de afgelopen jaren, waarin het bon ton is om verschillen tussen mensen uit te vergroten. Verschillen tussen groepen benadrukken en deze

tot norm te verheffen, terwijl men die groepen vanwege bepaalde achtergrond, geloofsovertuiging of kleur generaliseert, leidt tot uitsluiting. Ja, uiteindelijk als de verschillen maar vaak genoeg herhaald worden leidt dit zelfs tot ontmenselijkend. 'Die Moslims'. 'Die Joden'. 'Die rechtse fascist'. 'Die linkse idioten'. Labeltje erop en klaar is Kees. Toch? Neen. We hebben in de recente historie ervaren waar deze labeling en ontmenselijkend toe kan leiden. Het mens zijn van de ander ontkennen of op zijn minst in een kwaad daglicht stellen kan leiden tot ongekende drama's op apocalyptische schaal.

Jeroen Pliester tijdens Herdenking 2018.

Nog meer, ook als je je eigen anders zijn te veel benadrukt, en je vanwege dat anders zijn jezelf superieur voelt of juist de ander daarom veroordeelt, ook dat leidt tot het apart zetten van jezelf, en uitsluiten van zowel jezelf als de ander.

Eenheid in verscheidenheid

Natuurlijk, we moeten daarin niet naïef zijn: er zijn verschillen tussen mensen, en niet ieder heeft altijd hetzelfde beeld bij zijn of haar rol in de samenleving. Vast staat, dat de overgrote meerderheid gelukkig aanvoelt en beseft dat alleen als je je schouders eronder zet, en als insteek hebt om jouw bijdrage te leveren aan de maatschappij – ieder mens heeft (toegevoegde) waarde – we samen verder komen. De hele dag bezig zijn met het Grote Verschil zal nooit leiden tot zelfs maar een aanzet tot balans, samenleven en samen werken. Juist in een land, dat op velerlei internationale lijstjes hoog scoort inzake vrijheid, welzijn en (kinder)geluk zouden we toch in staat moeten zijn om eendrachtig de verschillen te omarmen en vanuit daar het land verder op- en uit te bouwen. Vanuit het besef dat we dit land dan duurzaam vrij en welvarend kunnen houden, met de hoogstaande infrastructuur, die daarbij hoort. Het kan, als we er samen voor gaan. Daarin kunnen wij juist de kracht van het verschil laten zien.

Om zo ver te komen, is het noodzakelijk om open naar de toekomst te kijken, maar zeker ook regelmatig naar het verleden. Dat biedt inspiratie, lessen en inzichten, zo constateerde oud-bestuurder en hoogleraar Jacques Wallage. Hij nam ons in de Hannie Schaftlezing 2018 mee op een reis tussen verleden, heden en toekomst. Prof. Wallage liet ons op daarbij op zeer indringende

Kinderkoor in voorbereiding voor hun bijdrage.

wijze het belang zien van hetgeen onder meer Truus, Freddie en Hannie betekend hebben. Zo stelde hij: "Alleen wie weet waar hij vandaan komt, vindt de weg die hij moet gaan".

Herdenking 2018

Net als elk jaar is er inloop vanaf een half uur voor aanvang van het Herdenkingsprogramma. Het is altijd weer spannend om te kijken hoe de bezoekersstroom op gang komt.

Er bleken dit keer nog veel meer bezoekers dan de kerkbankjes aankonden, dus moesten er diverse rijen stoelen bijgezet worden. Bijzonder om te ervaren hoe de Herdenking leeft, als nooit tevoren. Het was dit keer extra speciaal omdat voor het eerst ook Freddie, de laatste van het edele Verzetstrio, er niet meer bij was. Haar gemis was voelbaar en natuurlijk stonden we uitgebreid stil bij haar. Heel fijn was om te zien dat de familie, als vanouds, weer was vertegenwoordigd.

Muziek

Voor de muzikale omlijsting zorgden naast het Koninklijk Haarlems Mannenkoor Zang & Vriendschap ook Vera Stam en Sarah van den Akker, Hescé Mourits en Zara le Clerq en aan het eind een samenzang van het Haarlems Kinderkoor samen met het Haarlems Mannenkoor.

En ook kregen we een kleine voorproef van de mini-opera 'Hannie en Gemma', die in voorbereiding is voor 2020, waarin de 100ste geboortedag van Hannie Schaft centraal staat. Regisseur is Dick Krueger. Sopraan Marielle Kruithof, het Haarlems Kinderkoor, onder leiding van Maartje Keizer, en Karen Lindstrom aan de

Koninklijk Haarlems Mannenkoor Zang & Vriendschap.

Jacques Wallage

vleugel verzorgden dit onderdeel.

In allerlei opzichten bleek eens te meer dat muziek onlosmakelijk verbonden is met ons leven en dus zeker ook met onze Herdenkingen. Daarin schuilt de kracht van samenzijn en verbinding.

Hannie Schaftlezing

Jacques Wallage toonde zich, als de gastspreker voor 2018, een meester in het meenemen van de aanwezigen in zijn persoonlijke familiegeschiedenis, en vooral in het inleven in wat was, wat is en wat komen gaat. Zijn lezing had als titel: Een streep in het zand.

Al in het begin van zijn lezing zette hij de toon door te stellen: "We luisteren naar gebeurtenissen uit het verleden en proberen daar vandaag betekenis aan te geven. Wij herdenken omdat wij

Gasten, waaronder familie, erebestuurslid Paul Elsinga en burgemeester Wiene met zijn echtgenote.

niet willen vergeten. Maar dat is meer dan omkijken alleen. In een wereld die ingrijpend verandert, zoeken wij onze weg op de tast. Daarbij helpen onze herinneringen, de individuele en de collectieve, onze oriëntatie op de realiteit. Het verleden krijgt zo betekenis in de wereld van nu." Het is niet alleen (om)kijken, maar ook doen. Zo stelde Wallage: "Een actief normbesef plaatst je voor dilemma's, eist het maken van een bewuste afweging". Immer actueel en relevant, zo hield hij ons deze spiegel voor.

En terugkomend op de eerder benoemde turbulentie van 2019 waren de woorden aan het eind van zijn betoog raak en duurzaam relevant: "We eren vandaag Hannie Schaft en haar kameraden niet alleen om wat ze deden in het verleden. Maar ook omdat zij ons vandaag de weg wijzen. Naar ieders gelijkheid voor de wet. Naar het verdedigen van grondrechten, het bestrijden van discriminatie, het weigeren te denken in 'wij' en 'zij'." Daar kunnen wij ons alleen maar bij aansluiten, in het volle besef dat er nu en in de toekomst nog veel werk aan de winkel is om als bestuur, als vrijwilligers en als burgers van dit mooie land samen op te blijven komen voor vrijheid voor allen en tegen uitsluiting.

De volledige tekst van de lezing van Jacques Wallage vindt u terug op hannieschaft.nl. De bijeenkomst werd besloten met een druk bezochte Stille Tocht en Kranslegging in het Kenaupark. Een plechtige en indrukwekkende afsluiting van een alleszins memorabele dag.

Wij kijken nu al uit naar uw komst op de Herdenking voor 2019 – op 24 november.

Jeroen Pliester, Voorzitter

Kranslegging bij het beeld 'Vrouw in verzet'.

Interview met George ten Hoop, beheerder Eerebegraafplaats Bloemendaal

door Mieke Benda en Ron Hogenboom

"Je kan de man wel weghalen bij de begraafplaats, maar de begraafplaats niet uit de man"

Zo sluit de beheerder van de Eerebegraafplaats in Bloemendaal George ten Hoop al parafaserend zijn loopbaan na 29 jaar af. Hoewel hij "pas" in 1991 begon als beheerder van de Eerebegraafplaats, was deze bijzondere plek voor hem bekend terrein. In feite trad hij in de voetsporen van zijn vader. Die was tot 1971 beheerder geweest. Zo kwam het dat ten Hoop in 1950 werd geboren bij de Eerebegraafplaats.

Het gezin waarin hij ter wereld kwam, was enkele jaren eerder vanuit de Lourens Kosterstraat in Haarlem, verhuisd naar de dienstwoning bij de Eerebegraafplaats. Zijn vader had de aanleg van de Eerebegraafplaats begeleid. Met restmaterialen bouwde de aannemer tegelijkertijd een dienstwoning voor de aan te stellen beheerder. Dat Ten Hoop senior dit zou worden, lag eigenlijk voor de hand. Hij was enerzijds al lang actief in de uitvaartbranche. Anderzijds was hij nauw betrokken bij het verzet. In die hoedanigheid hielp hij mee bij alle 422 opgravingen van gefusilleerde verzetsstrijders in de Bloemendaalse duinen. Op de beelden die Pinkeltje-auteur en amateurfilmer Dick Laan hierbij schoot, is Ten Hoop sr. te zien. Daarbij wordt het de kijker direct duidelijk dat deze opgravingen, die in de periode van vlak na de bevrijding tot in augustus 1945 plaatsvonden, een mentaal bijzonder aangrijpende aangelegenheid moeten zijn geweest. Ten Hoop sr. is hierdoor voor de rest van zijn leven getekend, zo geeft zijn zoon aan. Het leidde ook tot een breuk tussen zijn vader en moeder.

Gestolen grafsteen

Een van de verzetsstrijders die Ten Hoop sr. heeft opgegraven en daarna herbegroefd, was Hannie Schaft. Zij werd volgens Ten Hoop op vrijdag 1 juni 1945 op aanwijzingen van SD-er Kuiper gevonden in haar circa 60 centimeter diepe graf. De

George ten Hoop tijdens de 4 mei herdenking op de Eerebegraafplaats (Foto's familie Ten Hoop)

patholoog-anatoom stelde vervolgens vast dat ze met twee kogels in haar hoofd om het leven was gebracht. Ten Hoop jr. vermoedt dat het lichaam van Hannie Schaft naar de opgraving tijdelijk naar de begraafplaats aan de Kleverlaan is gebracht. Bijna een half jaar later is ze op 27 november 1945 op de Eerebegraafplaats herbegraven. De steen die daarna op haar graf werd geplaatst, is overigens in de jaren '80 gestolen, zo meldt Ten Hoop. Deze is later op het strand weer teruggevonden. Toen lag op het graf echter inmiddels een nieuwe steen, die de firma Swaalf uit Haarlem had gemaakt. Ten Hoop heeft geen idee waar de originele steen is gebleven. Deze is nooit teruggeplaatst (mogelijk was deze beschadigd).

Moeilijker het "verhaal" over te dragen

Tijdens de rondleidingen die hij aan scholieren geeft, spreekt Ten Hoop meestal de hoop uit dat over 100 jaar de Eerebegraafplaats er nog zo bijligt als vandaag. >>>

George ten Hoop tijdens de 4 mei herdenking op de Eerebegraafplaats (Foto's familie Ten Hoop)